دڵەڕاوكێی "عەدنان پاچەچی", یەكێتی كرێكارانی كەنەدی و دەوڵەتی سەربەخۆ بۆ كورد

نووسینی بەكر ئەحمەد

19ی ئۆكتۆبەری 2003

رۆژنامەی "الشرق الاوسط" لە 18ی ئۆكتۆبەری 2003دا, لە چاوپێكەوتنێكی زۆر كراوەدا لەگەڵ "عەدنان پاچەچی"دا, هەندێك لەو لایانانەی ئاییندەی عێراقمان لە زمانی پاچەچییەوە دەخاتە بەردەست. با سەرەتا سەرنجێك لە وتەكانی پاچەچی بدەین و دواتر دێمە سەر ناوەڕۆكی ئەو باسەی كە من لەم وتارەدا بە شوێنیەوە دەبم.

دووشت پاچەچی لە دڵەڕاوكێدا ڕادەگرێت.

یەكەمیان: پەیوەندی بە باری ئەمنی عێراقەوە هەیە بە گشتی و بەغدادیش بە تایبەتی. .

دووەمیان: زیاتر ڕەهەندێكی ئاییندەیی هەیە.

لە پەیوەند بە دووەمیاندا پاچەچی دەڵێت: "دڵەڕاوكێی ئاییندەییانەم پەیوەندی بە بەرپرسیارانی باڵای دەوڵەتە تازەكەی عێراقەوەیە. ترسێك لەوەی كە هەندێك لە بەرپرسیارانی ئەم حوكمەتە بكەونە داوی گەندەڵی ئیداری و ماڵییەوە. چونكە عێراق لەگەڵ دەستپێكردنی پرۆژەی دووبارە ئاوەدانكردنەوەدا, دەگۆڕدرێت بە گەورەترین وەرشەی كاری چالاك و فراوان. پرۆژەیەك كە ملیارەها دۆلار لەسەدان پرۆژەی گەورە و بچووكدا خەرجدەكرێت."

بۆ پاچەچی, چاو نووقاندن لە ڕێژەیەكی "مەعقول"ی فەسادی ئیداری و ماڵی, كارێكی شیاوە چونكە:" هیچ دەوڵەتێك نییە لە جیهاندا كە فەسادی ئیداری و ماڵی تیادا نەبێت"

بە بڕوای من , ترس و دڵەڕاوكێی پاچەچی بەجێیە. لانی كەم لە پەیوەند بەو پێكهاتەیەی مەجلیسی حوكم كە مێژووی چەندین ساڵی ئۆپۆزیسیۆن بوونیان , كارنامەیەكی گەورەی لە فەسادی سیاسی و ماڵی لە كارنامەیاندا تۆماركردووە.

بەڵام هەر دڵەڕاوكێ و مەترسییەكانی پاچەچی, دەكرێ بە شوێنێكی ترمان بگەێنێت لە پەیوەند بەو دڵەڕاوكێ و گوومانەی كە دەبوایە لەبەرانبەر یەكێك لە هێزە سیاسییە گەورەكانی عێراقدا, ناسیۆنالیزمی كورد دەبووایە هەبووایە. بە تایبەتی لە كاتێكدا كە بزووتنەوە سیاسییەكەی ناسیۆنالیزمی كورد بە ڕۆشنی لە بردنەپێشەوەی ئامانجی بزووتنەوەكەی خۆیدا هەنگاو هەڵدەهێنێتەوە و بزووتنەوە كولتورییەكی ناسیۆنالیزمی كوردیش لە "ناكووردبوون" بەولاوە هیچ ناوێكی تر نادۆزێتەوە بۆ تاوانباركردنی ئەم هێزە سیاسییە. مەبەستی من لە بزووتنەوە كولتوریەكەی ناسیۆنالیزمی كورد, ئەو ماشێنە تەبلیغاتییە گەورەیەیە كە گۆڤار و ڕۆژنامە و سایتەكانی ئێنتەرنیتی پڕكردووە و هەر هەموویان وتەیەك دووبارە دەكەنەوە:" یەكێتی و پارتی كوردایەتییان لەبیرچۆتەوە و لە بەغدا دانیشتوون." یان:" ئەوان ئەمرۆ عێراقیین وەك لەوەی كوردوستانی بن:" ئەوەیشی كە

ماتۆڕی بەرهەمهێنەرەوەی ئەم بانگەوازەیە، دامەزراندنی دەوڵەتی کوردیە لە هەلومەرجێکدا کە بە پێی دیدوبۆچوونی زۆر کەس هیچ کاتێك "کورد" لەو توانایەی ئەمڕۆی بەهرەمەند نەبووە.

بۆیە من لەڕێگای سەرنجدانیکی ووردتر لە دلەڕاوکێکانی پاچەچییەوە، خوازیاری دۆزینەوەی ئەو دڵنیاییە گەورەیە دەبم کە بزووتنەوە کولتووریەکەی ناسیۆنالیزمی کورد نایەوێت ببینێت و لە مەدالیای ناکوردبوون بەولاوە، هیچ مەدالیایەکی دیکەی نییە تا بەبەرۆکی دەسەلاتە سیاسییەکەی ناسیۆنالیزمی کورددا هەڵیبواسێت. دڵنیاییەك کە تیایدا عێراقی بوونی بزووتنەوە سیاسییەکەی کورد و داوانەکردنی بۆ دەوڵەتی سەربەخۆیی کوردی، لە ناکووردبوونی ئەواندا نابینێتەوە و سەرنج بۆ کۆمەڵێك فاکتەری گرنگ تر رادەکێشرێت.

بەڵام ئایا بانگەوازی "ناکووردبوون"ی ڕابەرانی بزووتنەوە سیاسییەکەی ناسیۆنالیزمی کورد، گێڕەرەوەی چیرۆکی "کوردایەتی" نییە وەك ئەوەی لە دەرەوەی هەموو پێوەرە سیاسییە ئابوورییەکاندا ڕاگیرابێت؟ ئایا کوردایەتی چەمکێکی بێلایەنە و بەبێ کاریگەری بەرژەوەندییە سیاسیە ئابوورییەکانی گرووپە جیاوازەکان لە ئاسماندا هەڵواسراوە؟

بۆیە من لەم وتارەدا، لە گۆشەنیگای دڵەڕاوکێ ئاییندەییەکانی پاچە چییەوە، بە شوێن ئەو دڵەڕاوکێیەوە دەبم کە ناسیۆنالیزمی کورد هەیەتی. دیارە ئەویش بە سەرنجدان لە بینینی ئەو "کارخانەیەی کە ملیارەها دۆلاری تیا سەرفدەکرێت" و ناسیۆنالیزمی کوردیش دەبێتە یەکێك لە مقاولەکانی. واتا سەرنجدان لە دڵە ڕاوکێکانی پاچەچی لە گۆشەنیگای هەر هەمان ئەو دڵەڕاوکێیەوەی کە ئەگەر ناسیۆنالیزمی کورد لەم پرۆسەیەدا جێ بمێنێت، چی ڕوودەدات.

پرۆسەی گۆڕدرانی ئەحزابی سیاسی بزووتنەوەی ناسیۆنالیزمی کورد بە گەورەترین سەرمایەداری ناو بازاڕی ئازادی کوردوستان لە هیچ کەس شاردراوە نییە. خوێنەر پێویستی بە هێنانەوەی نموونەی بەرچاو نییە تاکو ئەم لایەنە هەست پێبکات. یەك بەیەکی خەدەماتە ئابوورییەکانی کوردستان، هاتووچوو، خزمەتگووزاری، تۆڕەکانی تەلەفۆنات، گەشتوگووزارییەکان، ڕێستورانە گرنگەکان، هوتێلەکان، بازرگانی هێنانی کالا و کەرەستەی پێویستی ڕۆژانەی ناو بازار، هەر هەموی لە دەستی ئەم هێزانەدایە. سەرمایەدارییەك کە لە کوردوستاندا لەکاردایە، نموونەکەی لە هیچ شوێنێکی دنیادا نییە. تەنانەت لەو زۆنە ئازادانەشدا کە کۆمپانیا گەورە نێونەتەوەییەکانی ئەمڕۆ لە هەندێ وڵاتی جیهانی بەناو سێدا دروستیان کردوون. چونکە لانی کەم لەم زۆنانەدا، لە ڕێگای سازمانی نیوەنەتەوەیی کارەوە، جۆرێك لە فشاری دەرەکی ئامادەیی هەیە تا لانی کەمی بڕیارنامەکانی سازمانی نێونەتەوەیی کار لە بازاڕدا ڕەچاو بکرێت. سەرمایەداری بازاڕی ئازادی کوردستان، بێڕەحمترین و خوێناویترین سەرمایەدارییەکانی ئەمڕۆی جیهانە. چونکە دەسەڵاتی سیاسی و دەسەڵاتی ئابووری یەك دەسەڵاتی میلیشیاییە و ئاسایش بە شەقی چەك نایەڵێت دۆلار دابەزێت.

بەڵام جیهانیبوونی سەرمایە و سەرمایەداری و پرۆسەی پەلهاویشتنی سەرمایە بۆ شوێنێکی تر بە مەبەستی قازانج, ئەگەر لە ئاستێکی لۆکاڵی بچووکیشەوە بێت بۆ ئاستێکی فراوانتری لۆکالی, یەکێك لە خەسڵەتە زاتییەکانی سەرمایەیە.

ئەمڕۆ سەرمایەی حزبی کوردی, لە پاش ڕووخاندنی ڕژێمەوە, لە ئاستانەی ئەم خۆئامادەکردن و پەلهاویشتنانەدایە. بگرە لێرە و لەوێش , هەواڵی ئەم پەلهاویشتە گەورەیەی سەرمایەی کوردی بۆ سەرتاسەری عێراق لە بەغداد و بەسرە و موسڵ و شارە گەورەکانی تری عێراقدا, هەواڵێکی شاراوە نییە. هەر بۆیەش ئەم گواستنەوەیەی سەرمایە بۆ مەبەستی بە دەستهێنانی سوودی زیاتر, بۆ ناوجەرگەی ئەو "وەرشە گەورەیەی کە کە ملیارەها دۆلار لەسەدان پرۆژەی گەورە و بچووکدا خەرجدەکرێت."وەك ئەوەی کە پاچەی لێیدەدوێت, یەکێك لە کردەوە سروشتییەکانی ئەم سەرمایە حزبییە خۆڕێکخستووەیە.

بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم دڵنیاییەی من, سەرنجدانێك لە خودی بزووتنەوەی حزبی ناسیۆنالیزمی کورد, پێویستە. هیچ حزبێکی سیاسی نییە لە دنیادا کە شوێن پێیەکی چینایەتی نەبێت و لە پۆلێنکردنە سیاسییەکانی جیهانی سیاسەتدا, تەنانەت بە پێوەرە لیبراڵیە بۆرجوازییەکانی خۆرئاواش بێت, دەبێ نوێنەرایەتی بەشێکی کۆمەڵگا بکات و لە سۆنگەی ئەم بەرژەوەندییە چینایەتییەوە سەرنجی کۆمەڵگا بدات. بلۆکی بۆرجوازی لە سویددا, ئاماژەیە بە کۆمەڵێك ئەحزابی جۆراوجۆر و ناوێکی ڕۆتینی بەکارهاتووی ڕۆژمەڕەی مێدیاکانی ئەم وڵاتەیە.

بەڵام بۆ ناسیۆنالیزمی کورد, ئەم ڕەهەندە چینایەتییە, لە ڕیزی نەبووانە و باس لێکردە نییە.

ئەوەی کە ئەم بێدەمووچاوییە بە شوێن پێی چینایەتی بزووتنەوەی حزبی ناسیۆنالیزمی کوردی دەبەخشێت, ئەو سیحرەیە کە چەمکی نەتەوە و ژێردەستە بوونی نەتەوەی کورد بە دەوری خۆیدا پەخشیدەکاتەوە. ناسیۆنالیزمی کورد لەناو ئەم کایە سیحرییەدا بەبێ هیچ گوومان دروست کردنێك یەکساندەکرێتەوە بە کورد و کوردیش دەکرێتەوە بە ناسیۆنالیزمی کورد. ئیتر کوردبوون خود بە خود دەگوێزرێتەوە بۆ سەرووی هەموو دابەشبوونە گەورەکانی کۆمەڵگا. هەر بۆیەش بەرژەوەندییە چینایەتییەکانی ئەو بۆرجوازییەشی کە لە باری سیاسی و ئایدیۆلۆژی و ئابووریشەوە لە پشت بزووتنەوە سیاسییەکەی ناسیۆنالیزمەوەیە, لەناو تەپوتۆزەکانی نەتەوەیەکی بێ چین و گرووپی دیکەی کۆمەڵایەتیدا ووندەبێت. کوردایەتی لە هەر گۆشەنیگایەکەوە سەرنجی بدرێت, بە تایبەت لە گووتاری ناسیۆنالیزمدا, بێ شوێن پێی چینایەتییەو ئەو گووتارەیە کە هەموو نەتەوە بەدەوری خۆیدا ڕێکدەخات. ئەمە یەکێك لە خەسڵەتە گرنگەکانی بزووتنەوە ناسیۆنالیستییەکانی جیهانن و لە دۆخی ناسیۆنالیزمی کورددا, بەهۆی ژێردەستەبوونی ئەم نەتەوەیەوە, هێندەی تر بزووتنەوە سیاسییەکەی ناسیۆنالیزم بی ٚچین دەکاتەوە و وەك بزووتنەوەیەکی گشتی کۆمەڵ چاوی لێدەکرێت. هەر بۆیەش داواکردنەکانی بۆرجوازییەتی کورد وەك سەرلەشکری بزووتنەوەی ناسیۆنالیزمی کورد بۆ ئۆتۆنۆمی و فیدڕالییەت, بە کوردایەتی باشنەکردنی ئەم هێزانە لێکدەدرێتەوە, نەك بە تەفسیری ئەو هێزە جیاوازانەی کۆمەڵگا کە هەریەکەیان لەم چەمکەدا مانایەکی بەرژەوەندییەکانی ئەو گرووپە دەدۆزێتەوە کە گرووپ نوێنەرایەتی دەکات بە بێ ئەوەی زەرەیەکیش لە ئینتیمای کوردبوونی خۆی کەمکاتەوە.

له کاتێکدا ئەم هێزانە چالاکانە بەشوێن بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆیانەوەن و هیچ دوودڵی و گوومانێکیشیان لەبردنە پێشەوەی سیاسەتەکانیاندا نییە. تاقیکردنەوەی دوانزە سالی فەرمانڕەوایەتی لە کوردوستاندا بە زەقی ئەم بەرژەوەندی پاراستنەی بۆرجوازییەتی کوردی بە ڕۆشنی نیشانداوە.

لەمڕۆشدا کاتێك ئەم بەرژەوەندییە ئابوورییە سیاسییەی ناسیۆنالیزمی کورد لە زەحفێکی هەم سیاسی و هەم ئابووریدا، بەغداد دەکاتە پایتەخت و ئەسواق حرەی فرۆکەخانەی هێشتانەکراوەی بەسرە دەکرێت، ئیتر پرسیاری پێکهێنانی دەوڵەتی کوردی وەك پرسیارێکی سیاسی، دەکەوێتە مەنگەنەوە. بیهێنە پێش چاوی خۆت سەرمایەدارێکی گەورەیت و پەلهاویشتنی سەرمایەکەت وا دەخوازی ئەم شارە جێبێڵیت و لە شارێکی گەورە تردا سەرمایە بخەیتە گەڕ، کاتێك قازانجیش لە شاری دووەمدا، سەد بەرابەری شاری یەکەمە. چی ڕێگرە؟ ئەوانەیشی لە باری ئەخلاقییەوە ڕێگرن، دەتوانیت سەدان بەڵگەی بۆ بدۆزیتەوە. دەستەواژەی "برا عەرەبەکانمان" زادەی بەخۆداچوونەوەیەکی ئینسانی نییە کە ناسیۆنالیزمی کورد لە پرسیاری حەساری ئابووریدا خوازیاری مردنیانە لە ڕێگەی داواکردنی درێژکردنەوەی حەساری ئابوورییەوە و ئەمڕۆش بە چاوێکی ئینسانییەوە لێیاندەڕوانێت. بەڵکو برا عەرەبەکانمان ، دەستەواژەی ئەم پەلهاویشتنە سیاسییە ئابوورییەیە بۆ پەیداکردنی مشتەرییەکی زیاتر لە بازاڕێکی سیاسی و ئابووری گەورەتردا کە لەبەردەم ناسیۆنالیزمی کورددا کراوەتەوە. بۆ ئەوەی ئەم لایەنە کەمێك ڕۆشنتر بێتەوە، حەزدەکەم سەرنجێك لەپرۆسەی پەلهاویشتنێکی دیکەی بزووتنەوەیەکی تری سیاسی بدەم.

لە گەرمەی ئەزمەی ئابووری نەوەدەکاندا، یەکێتی کرێکارانی کەنەدا بۆ "ڕزگارکردنی ئەوەی کە دەکرێت ڕزگار بکرێت"، لەبەرانبەر پرۆسەی تایبەتیکردنی کەرتە گشتییەکانی ئەم وڵاتە و ئەو شەپۆلی بێکارکردنەی کە بە دوایدا هات، ئەڵتەرناتیڤی "بوون بە شەریکی خاوەنکارخانەکان" لەڕێگەی کڕینەوەی بەشێکی گەورەی ئەو کارخانانەی کە لە ئەزمەدا بوون، دەبێتە یەکێك لەو ڕێگاچارە سەرسوڕهێنەرانەی کە وەك ئەڵتەرناتیڤێکی دیکەی خەباتی دژی بێکاری بانگەوازی بۆ دەکرێت.
"کاتێك خۆمان دەبینە خاوەنی بەشێکی کارخانە، لە پرۆسەی دەرکردنی کرێکاراندا ڕێگری پێکدەهێنین و ئەو کارە ڕوونادات ئەگەر کارخانە یەك خاوەنی هەبوایە."، ئەمە چیرۆکی ئەو ئەڵتەرناتیڤەی خەباتی دژی بێکارییە لە ولاتێکی وەك کەنەدادا. ئەمجۆرە خاوەنداریێتییەی یەکێتی کرێکاران بۆ بەشێکی کارخانەکان، لە دروستکردنی سایکۆلۆژیەتی بوون بە خاوەنکاردا، هەم لە ئاستی یەکێتی کرێکاراندا و هەم لە ئاستی ئەندامەکانیدا، مافی مانگرتن دەخاتە مەنگەنەوە. هاوکاتیش پڕووپاگەندی کڕینی سەهمی کارخانەی خۆ، بەمەبەستی بەرزکردنەوەی جێگاوڕێگای هەمان کارخانە لە بۆرسەدا، خەیاڵی مانگرتن لە زەینی کرێکار و یەکێتی کرێکاریدا دەسڕێتەوە. کاتێکیش من وەك نوێنەری یەکێتییە کرێکاریەکانی سوید بە مەبەستی لە نزیکەوە سەرنجدان لەم مۆدیلە سەردانی کەنەدام کرد، لە وەڵامی پرسیاری مندا بۆ ڕابەرایەتی یەکێتی کرێکارانی شەبەکات و تەلەفۆنات، کە

ئایا مافی مانگرتن بە کوێ دەگات, لە وەڵامدا وتی:" ئێمە بە تەنگ ڕزگارکردنی کارەوەین, ئەوەی تۆ باسیدەکەیت یەکێك لە دەرئەنجامەکانی ئەم ئەڵتەرناتیڤەیە"
ئەم نموونەیە چیمان پێدەڵێت و چۆن پەیوەستدەکرێتەوە بە خواستی داوانەکردنی دەوڵەتی کوردییەوە لە لایەن ناسیۆنالیزمی کوردەوە؟
وەك کرێکارێك ماننانگرم تا سەهمی خۆم لە قازانجی کارخانەدا دانەبەزێنم. قازانجی زیاتری کارخانە, بە مانای بەرزبوونەوەی نرخی سەهمەکانی من لە بۆرسەدا. ئەم هاوکێشەیە بە جۆرێکی تر لە دۆخی بزووتنەوەی ناسیۆنالیزمی کورددا کار دەکات.

بە بڕوای من, کاتێك بازاڕێکی گەورەتر دەبێتە چوارچێوەی هەڵسورانی ئەم سەرمایە حزبییەی ناسیۆنالیزمی کورد, گەڕانەوە بەرە و چوارچێوەیەکی تەسکتر کارێکی پێکەنینهێنەرە. لێرەدا مورالی سیاسی و ئەخلاقی کوردانە پێوەرن نین و ئەوە بەرژەوەندییە ئابوورییەکانن بۆ بەرەوپێشتر کە بڕیاردەرن. داواکردنی دەوڵەتی کوردی بۆ ناسیۆنالیزمی کورد لەم ساتە وەختەی پەلهاویشتنی سەرمایە حزبییەکەی ئەودا بۆ بازاڕێکی گەورەتر کە سەرتاسەری عێراقە, بە مانای لە قاڵبدانی سەرمایەی خۆ لە چواراچێوەی دوو شار و چەند شارۆچکەیەکدا. لە کاتێکدا هەر چەند کیلۆمەترێك لە مەرکەزی سەرمایەکەی منەوە پارە ڕژاوە و بەشێکیشم لە دەسەڵاتی سیاسی ئاییندەی عێراق. بۆ یەك سات وەك سەرمایەدار بیرکردنەوە, کارێکی سەخت نییە ئەم سیناریۆیە بهێنرێتە پێش چاو. هەر بۆیەش پرۆسەی شەریکبوون لە دەسەڵاتی سیاسی عێراقدا ئەگەر فیدرالیزمیش نەیەتە دی, دەبێتە ئەو خواستەی کە نەگەڕانەوە بۆ دواوە" داواکردنی دەوڵەتی سەربەخۆ", دەکاتە یەکێك لە خاڵە جەوهەرییەکانی ئەو بەرژەوەندییە ئابوورییەی کە ئاییندە دەیخاتە بەردەم ناسیۆنالیزمی کورد.
دڵەڕاوکێکانی پاچەچی بۆ بەربڵاوبوونی گەندەڵی سیاسی و ئابووری لە ئاییندەی عێراقدا, دەکرێ بە دیوێکی تردا وەك دڵەراوکێی بۆرجوازیەتی کورد چاو لێبکرێت ئەگەر لە چوارچێوەی کوردوستاندا خۆی قەتیس کات. لە کاتێکیشدا, عێراق دەکرێتە گەورەترین کارخانەی سەرمایە گوزاری لە سەرتاسەری خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا. بەڵام لە نێوان دڵەڕاوکێکانی پاچەچی و ناسیۆنالیزمی کورددا, تاکە دڵنیاییەك هەیە کە بازاڕە ئازادە کراوەکەی پرۆسەی ئاوەدانکردنەوەی عێراق نیشانماندەدات. دڵنیاییەك کە کوردایەتی وەك چەمکێك و زاراوەیەکی سیاسی, دەستەواژەیەکی بێلایەن نییە و دەکرێ لە پشت مانا شاراوە نەبینراوەکانیەوە, ئەو هەنگاوهەڵگرتنە سیاسییە چینایەتییانە ببینرێت کە چەمکی نەتەوە وامان لێدەکات نەیبینین.